

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA KADIN TİCARETİ

Yard. Doç. Dr. Ali SEYYAR
Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F.

Konuya Genel Bir Bakış

Dünyanın hemen hemen her yerinde binlerce kadın ve kız bilerek veya bilmeden, her yıl organize kadın ticareti (KT) nin kurbanı olmaktadır.

Türkiye, Doğu blok ülkelerinin dağılmasından sonra, uluslararası KT'den (Kadın Ticareti) nasibini almış ve basında bu durum "Nataşa" olayı şeklinde yansıtılmaktadır. Global boyutta cereyan eden KT'nin ustabaşları, organize bir biçimde, çoğu kez kalkınmakta olan ülkelere yaşayan kadın ve kızları iş vaadiyle talebin yoğun olduğu ülkelere getirmektedir.

Kadınların büyük bir ekseriyeti fuhuş sektöründe, evlerde bakıcılık hizmetlerinde, ucuz işgücü olarak çoğu kez kayıt dışı sektörde ve yer altı dünyasında uygun olmayan şartlar altında, bazen köleliğe benzer ortamlarda çalıştırılmaktadır.

Kadın işgücünün ve bedeninin kötü amaçlar uğruna istismar edilebilmesi, KT'nin bir sektör haline gelmesine imkan tanımıştır. Diğer yandan, KT'nin global bir boyut kazanması, 3. Dünya ülkelerinin sosyo-ekonomik sorunlarının artması sonucunda artan fakirliğin ve sefaletin bir faturası olarak da görülebilir. KT'nin uluslararası boyuttaki akışının, çoğu kez fakir ülkelere zengin batı ülkelerine doğru seyrettiğini düşünürsek, problemin, refah seviyesi yüksek olan batı toplumlarının kendine has özelliklerinden de kaynaklandığını kabul etmeliyiz.

KT'nin global boyutu tam olarak bilinmese de, bu gidişatın gelişmesini engelleyecek bir biçimde devletler arası ciddi bir mücadelenin yapılmadığını da bu makede göreceğiz.

Kadın Ticareti Nedir?

KT'nin yapıldığı ülkelerin bir çoğunda konuya ne terminolojik ne de hukuki boyutuyla yeterli sayılabilecek bir yaklaşım gösterilmektedir. Klasik anlayış çerçevesinde genelde KT, sadece fuhuş amacını gerçekleştirmek için kadınların kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır.

Bugün, konu uluslararası bir boyut kazandığından ve KT de bir çok süfli emeller uğruna yapıldığından, bu dar kapsamlı tanımlama artık yeterli görülmemek-

tedir. Bu itibarla, Birleşmiş Milletler (BM), bu konuyu ele aldıktan sonra KT'ye daha geniş bir tanımlama yapma ihtiyacı duymuştur.¹

BM'nin 1994 yılında yapmış olduğu tanımlamaya göre KT, özellikle kalkınmakta olan ülkelerden ve bununla birlikte bir veya birkaç aracı ülkeden milli ve milletlerarası hudutları gayri meşru ve gizli yollardan aşarak, kadın ve kızları hedef ülkelere taşımaktadır.

KT'nin nihai amacı, çete örgütlerine ve insan tacirlerine kar ve menfaat sağlayacak şekilde kadın ve kızları, cebir kullanarak **zulüm ve sömürü** ortamına itmektir. Bu ortam, kadın ve kızların zorla fuhsa, ev hizmetçiliğine, sahte evlilik ve üvey evlatlığa, gizli ve uydurma iş akitleri yapılarak ağır şartlar altında çalışmaya yönlendirilmesi şeklinde kendisini göstermektedir².

KT'nin Büyümesini Sağlayan Faktörler Nelerdir?

Kadın tacirlerinin, amaçlarına ulaşmak için yeni teknolojik ulaşım, haberleşme ve kitle iletişim araçlarından azami derecede yararlandıkları bilinmektedir. Buna örnek olarak, **İnternet**'i sayabiliriz. Batı ülkelerindeki bazı **evlendirme büroları**, amaç dışı çalışmakla beraber ulusal gazetelere verdikleri ilanların ötesinde İnternet'e, Avrupa erkekleri ile evlenmek isteyen yabancı kadın ve kızların, fotoğraflarıyla birlikte özgeçmişlerini vermektedir³.

Görünen o ki, evlendirmek kamuflesi ile gizli olarak yapılan bu gibi kadın pazarlıkların, ilgili ülkeler tarafından bilinmesine rağmen, karşılıklı maddi menfaat sağlandığından (Örneğin kadınların yurt dışına kaçırılmasında ve başka ülkelere sokulmasında memurlara rüşvet verilmesi) çoğu kez görmezlikten gelinmektedir⁴.

KT'nin Seks-Turizmi ile de bağlantısı vardır. Kalkınma stratejilerini ağırlıklı olarak turizme bağlayan bazı 3. Dünya ülkeleri fuhsun yayılmasına bilerek veya bilmeyerek zemin hazırlamaktadır. Örneğin Kenya, turizmi canlandırırken KT'nin ortaya çıkmasına da göz yummaktadır. Ülkeye, artan sayıda gelen Batılı turistleri memnun edebilmek için, Uganda gibi komşu ülkelere bile kadınlar Kenya'ya alınmaktadır⁵.

Şüphesiz, turizm projelerine mali destek verirken turizmin sosyo-etik yansımalarını hesaba katmadıklarından dolayı, çok uluslu finans kurumlarının yanında **uluslararası kalkınma bankaları** da, artan KT'den turist çeken ülkeler kadar sorumludur.

¹ "Kadın ve Kız Ticareti" ile ilgili BM-Genel Sekreterinin 24.08.1995 tarihli ve A/50/369 sayılı Bildirisi.

² 23.12.1994 tarih ve 49/166 sayılı BM-Genel Kurul Kararı.

³ Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ); Materialien zur Frauenpolitik; Nr. 63; Bonn; 1997; s. 20.

⁴ Marjan, Wiyers ve Lin Iap, Chew; Trafficking in Women; Forced Labour and Slavery-Like Practices in Marriage; Domestic Labour and Prostitution, Utrecht; 1996; s. 45.

⁵ BMFSFJ; op. cit.

Avrupalı seks turistleri arasında Almanlar ilk sıralarda yer almaktadır. Takriben 200 ile 400 bin Alman, her yıl başta Tayland ve Filipinler olmak üzere uzak doğu ülkelerine bu amaç için gitmektedir. Tayland'da 1.5 milyon "hayat kadını"ndan 800 bini çocuk yaşadadır. Filipinler de ise bu sayı 300 ve 60 bin dolaylarındadır. Seks turizminin yoğun olduğu ülkelerde **AİDS hastalığı** hızlı bir şekilde artmaktadır. Örneğin, Kuzey Tayland'daki "hayat kadınları"nın %80'inin Aids'li olduğu belirtilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2000 yılına yönelik tahminine göre, dünyada AİDS'lilerin sayısı 40 milyonunun üzerinde olacaktır.⁶

KT'yi fuhşa yönelik organize eden çok uluslu örgütlü gruplar, genellikle iki yöntem kullanmaktadır. Biri, "hayat kadını" olarak çalışan kadınları ülkelere getirmek. Diğeri de, fakir ülkelerde sefil denilebilecek şartlarda yaşayan ailelerin kız çocuklarını para kazandırmak vaadiyle getirdikleri ülkelerde fuhşa zorlamak. **Dünya seks pazarındaki talep**, AİDS faktörünün etkisi ile de olacak ki, daha fazla bekar ve genç kızlara yönelik geliştiğinden ve kız ticareti de astronomik paralar kazandırdığından, ikinci yöntem de yoğun olarak başvurulmaktadır. Dolayısıyla, evliliklerin ertelendiği ve/veya azaldığı Batı toplumlarında artan oranda ortaya çıkan yabancı kadın ve kız talebi, global kadın ve çocuk ticaretini kamçılayan önemli bir faktördür⁷. BM'nin verilerine göre, dünyada 1 milyon çocuk global seks pazarlarında satılmaktadır⁸

Bazı Batı ülkelerinde KT ağır ceza kapsamına girdiği halde, KT'nin kurbanları haklarını aramak istediklerinde hiç ummadıkları engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Çoğu kez durumlarını yeterince ispatlayamadıkları için, zanlılar ya cezasız kalmakta yada cüzi bir ceza ile kurtulmaktadır. Dolayısıyla hukuk sistemi, fuhşa zorlanan kadınları teorik boyutuyla koruduğu halde, kadınlar fiiliyatta çoğu kez himayesiz kalmaktadır ve kadın tacirlerinin işlerini kolaylaştırmaktadır.

Buna, Almanya'da KT ile ilgili 11 ay süren bir mahkeme davasını örnek olarak gösterebiliriz. Almanya'ya birahanelerde ücretli garson olarak çalışılmak vaadiyle getirilen Taylandlı kadınların açtığı davanın sonucunda, zanlılar cezası ağır olan KT'den değil de fuhşa teşvikten hüküm giymişlerdir. Halbuki duruşmalarda kadınlar, Almanya'ya getirilmeden evvel Danimarka'da Almanya'ya girebilmek ve çalışma müsaadesi alabilmek için, evlilik yapmaya mecbur edildiklerini ve Almanya'ya gelince de muhtelif masrafların yapıldığını ve bunların da geri ödenmesi için fuhşa zorlandıklarını beyan etmişlerdir⁹.

Sonuç ve Yapılması Gerekenler

Fuhşa zorlanan kadınlar, çoğu kez kaçak veya sahte evliliklerle yabancı ülkelere getirdiklerinden dolayı, geldikleri yeni ülkenin ne dilini, ne de yasalarını

⁶ Focus; Nr. 2; 1995; ss. 111-114

⁷ Licia, Brussa; Survey of Prostitution, Migration and Traffic in Women; History and Current Situation; EU; EG/Prost (91) 2; s. 42

⁸ Der Spiegel; Nr. 35; 1996; s. 31

⁹ Elvira, Niesner ve Diğeri, A Woman's Dignity is Inviolable: A Trial on Trafficking in Women; Forschungsprojekt im Auftrag des BMFJ; Frankfurter Institut für Frauenforschung; Frankfurt; 1991.

bilmektedir. Getirilen kadın ve kızların ebeveynlerine daha önceden avans (credo) şeklinde para verildiğinden, tuzağa düşürülen bu insanların ekonomik bağımlılıklarını devam ettiği sürece ailelerine geri dönmeleri güçleşmektedir. Diğer yandan, durumlarını resmi mercilere bildirmeleri halinde, kanun dışı olarak o ülkede yaşamaktan dolayı tutuklanma veya o ülkeyi terk etme tehlikesi ile karşı karşıya gelebilmektedirler.

Hangi amaca yönelik olursa olsun, uygulanan metotlar açısından kadınlara cinsel, fiziksel ve psikolojik şiddetin her şekli tatbik edildiğinden, KT'yi **modern kölelik** olarak nitelendirebiliriz.

Dolayısıyla, KT'ye maruz kalan kadınların, hangi ülkede yaşarlarsa yaşasınlar, o ülkenin hukuki himayesi altında korunmasının yanında KT'yi sinsi bir şekilde yürütenlerin de en ağır müeyyidelerle cezalandırılması gerekmektedir. Bunun için de, ülkeler arası duyarlılığın ötesinde kadınların ve genç kızların cinsel yönden istismarını önleyen ikili anlaşmaların yapılması zaruridir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- * BM-Genel Kurulu'nun 23.12.1994 tarih ve 49/166 sayılı Kararı.
- * BM-Genel Sekreterinin "Kadın ve Kız Ticareti" ile ilgili 24.08.1995 tarih ve A/50/369 sayılı Bildirisi.
- * Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ); Materialien zur Frauenpolitik; Nr. 63; Bonn; 1997; s. 20.
- * Der Spiegel; Nr. 35; 1996.
- * Elvira, Niesner ve Diğerleri; A Woman's Dignity is Inviolable: A Trial on Trafficking in Women; Forschungsprojekt im Auftrag des BMFSFJ; Frankfurter Institut für Frauenforschung; Frankfurt; 1991.
- * Focus; Nr. 2; 1995.
- * Licia, Brussa; Survey of Prostitution, Migration and Traffic in Women; History and Current Situation; EU, EG/Prost; 1991.
- * Marjan, Wiyers ve Lin lap, Chew; Trafficking in Women; Forced Labour and Slavery-Like Practices in Marriage; Domestic Labour and Prostitution, Utrecht; 1996.